

MOTIVACIYANÍŇ INDIVIDUAL QÁSIYETLERI

D.Baxitbaeva

Berdaq atındaǵı QMU. “Ámeliy psixologiya” tálim baǵdarınıń 2-kurs talabası.

G.Óskinbaeva

Berdaq atındaǵı QMU assistent oqıtıwshı.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.14278786>

Annotaciya. Bul maqalada motivaciyanıń individual qásiyetleri haqqında maǵlıwmatlar berilgen. Maqalada tıykarınan, motivdi qáliplestiriw, motivtiń túrleri, insannıń jetiskenlikke erisiwdiń motivaciyanıń individual qásiyetleriniń áhmiyeti haqqında pikirler bayan etilgen.

Gilt sózler: motiv, motivaciya, motivaciyanıń intevidual qásiyetleri, psixostenik, motivator, mazmunlı iskerlik.

ИНДИВИДУАЛЬНЫЕ ХАРАКТЕРИСТИКИ МОТИВАЦИИ

Аннотация. В данной статье представлена информация об индивидуальных особенностях мотивации. В статье представлены представления о формировании мотива, видах мотива, значении индивидуальных особенностей мотивации в достижении достижений человека.

Ключевые слова: мотив, мотивация, индивидуальные особенности мотивации, психостеник, мотиватор, содержательное умение.

INDIVIDUAL FEATURES OF MOTIVATION

Abstract. This article provides information on the individual features of motivation. The article mainly discusses the formation of motives, types of motives, and the importance of individual features of motivation in achieving human success.

Keywords: motive, motivation, individual features of motivation, psychosthenic, motivator, meaningful skills.

Kirisiw. Motiv qáliplesiw processı shaxstıń ózgesheliklerine qarap individual qásiyetlerge iye bolıwı múmkin. Máselen, psixostenikler ózleriniń etikalıq xarakterine ózgeshe joqarı talaplardı qoyadı, sonıń ushın olardıń motivin qáliplestiriwde etikalıq qadaǵalaw sıyaqlı motivator qatnasıwı kerek. Basqa adamlarda bunday mashqalalar payda bolmaydı, sebebi óz qararların qabıl qılıwda olar basqa qadriyatlarǵa, máselen, basshı yaqı basqarıwshıǵa jeke sadıqlıqqa tiykarlanadı.

Tıykarǵı bólim. Individual qásiyetler bárshe basqıshlarda motivlerdi qáliplestiriw processine kesent beredi. Solay etip, mıtájliktiń payda bolıw qolaylıǵı, onıń intensivligi (kúshliligi) adamnıń ekilemshi signal (jaǵday) qozǵatıwshısına individual “seziwshenligine” baylanıslı. Agressiyanıń ol yaqı bul formasın qollaw qálewine alıp keletuǵın jaǵdaylardıń (ashıw, ǵázep hám basqalar) payda bolıwı, kóp tárepten subiektiń qarama-qarsı individual qásiyetlerinin quramalılıǵına baylanıslı: ashıwshaqlıq, tiyisiw, basqalardıń pikirine taqat qılmaslıq hám basqalar. Bul individual qásiyetler sizdi kelispewshilik yaqı konfliktli jaǵdaydı keskinrek qabıl etiwge májbúr etedi.

Qarar qabıl qılıw basqıshında qatańlıq hám mártlik sıyaqlı erklik páziyetler motivaciya procesine kúshli tásir kórsetiwı múmkin. Qararsızlıq qarar qabıl qılıwdı keshiktiriwı múmkin, qorqaqlıq bolsa ol yaqı bul háreketti ámelge asırıwdan bas tartıwǵa alıp keliwı múmkin.

Socialliq jetiskenlikke bolǵan joqarı motivaciya (tán alıw qálewı, mazmunlı xızmettegi jetiskenlikler, báseki) insannıń ózine tán jazıbasına bolǵan isenimi menen ózliginiń jazıbadarlıǵı menen baylanıslı. Sol menen birge, hayallar ózleriniń isbilermenlik páziyetlerin (ámeliylik, shólkemlestiriwshilik, isbilermenlik, uzaqtı kóre biliw), erkekler bolsa jámaát arbabı ushın zárúr bolǵan páziyetlerdi (intellekt, adamlar menen til tabısıw qábileti, jeke tásir) joqarı bahalaydılar.

Tán alıwǵa umtılp atırǵanlar ózleriniń baylanıs páziyetlerin (qarım-qatnas, jaqsı minez-qulq, jazıbadarlıq, adamlar menen til tabısıw qábileti) hám tolıq emes social intellekt qásiyetlerin (házil, qabıl etiw) joqarı bahalaydılar. Bul ózin-ózi húrmet qılıw ekstraversiya, manipulyativlik hám avanturizmnıń haqıyqıy belgisi menen bekkemlenedi.

Báseki motivi ústin bolǵan subiektler ózleriniń isbilermenligi hám erkin joqarı bahalaydılar. Olar ózleriniń energiyası hám basımına tayanadı, bul olardıń is-háreketleriniń qatánlıǵı – ústinlik hám agressivlik bolıp tabıladı.

Mazmunlı iskerlikte jetiskenlikke kóbirek umılǵanlar ámeliylik, shólkemlestiriwshelik, baslamashılıq, erk hám uzaqtı kóre biliw sıyaqlı isbilermenlik paziletlerin atap ótiwge meyil bolıp tabıladı. Tıykarınan, bul óz-ózin bahalaw bul subiektlerdiń juwapkershiligi hám binezge baǵdarlantırılǵanlıǵı menen qollap-quwatlanadı. Solay etip, bul motivaciya baǵdarı belgili individual qásiyetler hám subiektiń ózin-ózi qadırlawı menen belgilenetuǵın poziciyanı jaqsı kórsetedi.

Intellektiń rawajlanıwıda zárúr bolıp tabıladı. K.Obuxovskiy [2] atap ótkenindey, motivdi qalıplestiriw jeńilligi, bir tárepten, algashqı pikirlewge iyr adamlarda, ekinshi tárepten, joqarı ruwxıy-mádeniyatlı adamlarda kórinedi. Kóbinshe maqsetti qalıplestiriw olar ushın múmkinshiliksiz bolıp qaladı hám sonıń ushın olar háreketlerdiń muwapıq emesligi, tosattan impulslar hám rejelestirilgen nárseden bas keshiw menen xarakteristikalanadı.

Sol menen birge biz motivaciyanıń túrli stilleri haqqında aytıp ótiwimiz múmkin. Atap aytqanda, bularǵa V.N.Azarov [1] tárepten anıqlanǵan háreket stilleri kiredi: impulsiv hám basqarılatuǵın (refleksiv-erkli), olar tiykarınan motivlardı qalıplestiriwdiń ózine tán ózgesheliklerin sáwlelendiredi. Háreketiń impulsiv stili degende avtor óz háreketleriniń variantları hám aqıbetleri haqqında minimal oylaw menen jaǵday tendenciyların ámelge asırıw tendenciyasın túsinedi hám refleksiv-erklik stil – maqsetke erisiwdiń múmkin bolǵan usılların tolıq analiz qılıw arqalı wasıytashılıq qılınǵan háreketlerdi anıq tártipke salıw menen xarakteristikalanǵan still.

Juwmaq. Juwmaqlap aytqanda insan ómiri dawamında islep shıǵılǵan motivlardı ajratıp kórsetiwdiń hájeti joq dep oylayman. Sebebi, motivlar hár dayım insannıń individual turmısında qalıpleseıdi hám tuwılǵannan tayyar halda bar bolmaydı. Sol menen birge, motivlar erksiz háreket qıla almaydı.

REFERENCES

1. Азаров В.Н. Стиль действия: импульсивность-управляемость // Вопросы психологии. 1988. - № 3. – С. 12-20.
2. Обуховский К. Психология влечений человека. М.: Прогресс, 1972. – 247 с.

3. Shaxnoza T., Rayxan K. JOYBARLARDIŇ SHÓLKEMLESTIRIWSHI STRUKTURALARI //NEW RENASSAINCE CONFERENCE. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 124-128.
4. Xaydarov F.I., Xalilova N.I. Umumiy psixologiya. – T.: TDPU, 2009. – 322 b.
5. Tajimuratova S. BASQARIW DÁREJESIN ILIMIY DÁREJEDE RAWAJLANDIRIW //NRJ. – 2024. – T. 1. – №. 2. – C. 24-27.